

THE PRINCIPLE OF THE LOVE CUP

Alexandra Cristina Piroiu

Assist., PhD, "Spiru Haret" University of Bucharest

Abstract: The ' Cup of Love ' illustrates the relationship between love and bad behavior . In the family , the child must feel the unconditional love of the parents which is shown also for success, and achievements ,not only for the strict observance of rules of requirements.

One family can make a mistake when all the attention is concerned on showing their love for the child after a success but after a failure they criticize and even punishes the child. What will the child understand ? "When I am successful I am worthy to be loved, but and when I am unable to perform ,I do not deserve their love".

The child who is loved is decoded as a relaxed human being , which is manifested both in accordance with the requirements of parents and how he feels , eager to explore, to experiment , to take risks , to take personal initiative . Parents who love their children they protect the child , but enables them to try and action things that are still hard for him ; encourages conversation , encouraging child participation , which helps the child to organize the information. The child, an adult in progress, with endless energy aims for the life of becoming " great man " .

Parents , adults around the child often allow their words, gestures and behaviors that act positively or adversely on the " candidate" psyche for the stage of growing up.

The child development is determined by a field of internal and external forces requesting a response . The child is vulnerable , fragile , but responsive and assimilates everything in their subconscious. The child is a human being who will evolve and represents the universe mirror of the family. The child will be appreciated after the development family model : gentle or harsh , calm or conflict . Parents' educational act is conditioned by socio - emotional climate in family and educational method that the adults are using.

Keywords: Family, Unconditional, Relationship, Development, Educational.

Familia ca mediu natural de dezvoltare a copilului

Copilul, un adult în devenire, cu o energie nesfârșită țintește spre viața de „om mare”. Încă de la naștere el dispune de potențial și predispoziții, fiind receptiv la tot ce se petrece în jurul lui.

Părinții, adulții din jurul copilului de multe ori își permit cuvinte, gesturi și comportamente care acționează pozitiv sau defavorabil asupra psihicului „candidatului” la maturizare. Sunt părinți care, cu unele carențe în „*profesia de părinte*” tratează copilul drept incapabil, prostuț, neajutorat, de multe ori amuzându-se când fiul sau fiica lor greșește, sau, întâmpină greutăți în a-și satisface nevoile fiziologice: ”Vai ce prostuț ești!” sau „Ești un leneș mic, asta ești!” Copilul

sugestionat, „hipnotizat” poate deveni în timp cu adevărat stupid și eventual incapabil, cu disfuncționalități.

Dezvoltarea copilului este determinată de un câmp de forțe interne și externe care solicită un răspuns. Copilul este vulnerabil, fragil, dar receptiv și „înscris” tot în subconștient, de aceea posibilele dereglări ce survin mai târziu au la bază scene, cuvintele din conversațiile la care el a fost martor fără voie când era doar un bebeluș. „În perioada primei copilării, părinții sunt puși în fața unei varietăți de limbaj nonverbal pe care trebuie să îl asculte, să îl recunoască și să încerce să îi înțeleagă: gesturile, somatizările sau simbolurile”¹.

Când vedem un bebeluș, un copil de câteva luni, (în vârstă de până la un 1 an) agitat, care-și duce mâna la ureche ar fi bine să verificăm în ce tip de condiții a trăit viitoarea mămică perioada sarcinii, în ce stare de spirit și-a purtat copilul, care a fost atmosfera familială în care a trăit și trăiește copilul; care sunt relațiile dintre cei doi parteneri ?

Copilul care nu utilizează cuvintele ca să exprime ceea ce simte, va dezvolta somatizări care vor fi recepționate de cei din jur ca **boli** și tratate ca atare. Mama, folosind seturi de cuvinte care trebuie să exprime ce crede ea că simte copilul, stabilind în acest sens o legătură cu copilul și o relație a sa cu lumea. Ne simțim datori să exemplificăm cu următorul caz în care mama a intervenit: „Otita este modul tău de a ne atenționa”: <<Gata nu mai suport să țipați unul la altul>> „Nu ești tu vinovat pentru ce se întâmplă între mine și tatăl tău” Părinții trebuie să-l considere pe bebeluș un subiect, o persoană întreagă, să-i respecte prezența, să-l asculte, să-i vorbească, să evite formulări de tipul: „Ce înțelege el?”, „E lipsit de sens să-i spui ceva” sau „E prea devreme”.

Fiecare copil este o individualitate, iar părinții, adulții din jurul lui au misiunea de a le oferi un mediu care să favorizeze **creșterea și maturizarea lui socioafectivă**. Iubirea, dragostea este esențială pentru dezvoltarea armonioasă a copilului. Copilul iubit de părinți, căruia i se acordă atenție în sensul pozitiv al cuvântului se simte securizat afectiv ceea ce influențează dezvoltarea lui psihică ulterioară. „Cupa” lui de dragoste este plină...

În principiu, venirea pe lume a unui copil, este un prilej de bucurie dar și de responsabilitate. Odată cu trecerea timpului unele familii „culeg roadele” greșelilor legate de stabilirea obiectivelor, de gestionarea greșită a strategiilor educative folosite. La venirea pe lume copilul **unic** beneficiază de un tratament specific mediului sociocultural, primind o amprentă culturală, dezvoltându-se în general, în direcția în care se dezvoltă cei din familia în care a fost inclus, ca într-un creuzet dar într-o manieră personală.

Sunt părinți care fixează pentru copilul lor **obiective**, care, mai târziu se dovedesc a fi în defavoarea fiului sau fiicei, cu repercusiuni negative. Dragostea părintească înseamnă a respecta **sinele copilului**, a nu-l priva de identitate. Merele din grădina vecinului pot fi mai gustoase, iar pe copilul tău nu ai dreptul moral să-l obligi să poarte o pereche de pantofi mai mari fiindcă va fi prea târziu când vei constata că piciorul lui este deformat și rănit.

Copilul este **unic** și trebuie comparat numai cu el, cu progresele lui; el nu poate deveni un altul, nu trebuie comparat cu altul, nu este copilul vecinului. De aceea credem că exemplul ce urmează este elocvent. După ce părintele se străduiește câțiva ani să-și convingă copilul să cânte la pian, fiindcă nepoata este o artistă și doar e cu puțin mai mare ca el, observă un copil exasperat, care nu înțelege nimic din ce trebuie să cânte la pian, constată prea târziu că modelul urmat este, în fond, un fiasco.

¹ Jacques Salomé, *Mami, tati, mă auziți ?* Editura Curtea Veche, București, 2003, p. 77.

Un copil care este iubit va simți în felul lui *inițial global*, apoi *treptat diferențiat* protecția și grija părintească, astfel că el devine „puternic” și se dezvoltă ca o persoană autonomă, încrezătoare în sine și în alții.

Principiul „cupei de dragoste” ilustrează relația dintre **dragoste** și **comportamentul neadecvat**. În familie, copilul trebuie să simtă iubirea necondiționată a părinților acordată pentru succese, realizări, nu doar pentru respectarea strictă a unor reguli, a unor cerințe. Familia greșeste când acordă prea multă atenție, când își manifestă iubirea față de copil după un succes, în schimb după eșec îl critică și uneori îl pedepsește. Ce înțelege copilul? „Când am succes sunt copilul iubit, iar când nu am performanțe sunt un incapabil care nu merit dragostea părinților”. Părinții pot face eforturi ca să le spună copiilor și să le demonstreze că ei sunt iubiți și apreciați necondiționat!

Copilul care este iubit se decodifică drept o ființă destinsă, care se manifestă atât în concordanță cu cerințele părinților, cât și cum simte el, dornic să exploreze, să experimenteze, să-și asume riscuri, să aibă inițiativă personală. Părinții care-și iubesc copilul îl protejează, dar le și permite să încerce acțiuni de care încă nu sunt capabili; încurajează conversația, favorizând participarea copilului, ceea ce ajută pe copil să-și organizeze informația.

Familia este primul loc, în sens larg în care el este iubit și potrivit modelului parental² învață la un anumit nivel să iubească. Autoarele volumului recunoscând că uneori, în unele cazuri, unele medii familiale copilul învață să preia, să accepte dovezile de dragoste și în același loc (spațiu) el învață treptat, de la vârste mici să ofere elemente de drăgălășenie, de amabilitate, de bucurie ori tristețe, de haz, de cascade de râs, de extaz și mult, mult mai târziu de iubire - care este unul din cele mai complexe sentimente umane.

Din nefericire, școala în sensul cel mai general al cuvântului, îi învață pe copii deveniți elevi, orice: să acumuleze informații, să le analizeze și să le structureze (totul în plan cognitiv) dar această excelentă instituție de formare umană nu îi învață pe elevi să iubească. Copiii sunt ca niște „cupe”. Când „cupele” lor sunt pline ei au destulă dragoste de oferit părinților, celor din jurul lor și se vor purta într-o manieră acceptabilă, uneori chiar lăudabilă.

La vârste mici, un copil poate pune semnul egalității între dragoste și atenție. Când „cupa” este goală sau aproape goală, caută să atragă atenția asupra lui ceea ce de multe ori duce la un comportament neadecvat. În familia în care apare al doilea copil, primul copil de multe ori se simte „neglijat”, privat de afectivitate și de aici un comportament neadecvat. Echilibrul socio-afectiv, complexul interrelațional care se stabilizează între părinți și copilul „unic” singur la părinți se perturbă, fapt ce solicită din partea familiei efort și tact în statuirea unui nou echilibru în care copilul să fie iubit dar și responsabilizat.

Ca mama să-i acorde atenție fetei D. de 4 ani, ziua când venea de la grădiniță nu mai folosea toaleta, prefera să ude chiloții. Mama alertată a anunțat cadrele didactice, care au fost surprinse fiindcă la grădiniță utiliza toaleta. Fetița întrebată de profesoară dacă se simte bine când urinează, udând lenjeria a motivat că urinează fără a folosi toaleta fiindcă mama nu o ceartă pe sora ei, o pupă, o strânge în brațe, când nu își controlează sfîctere și urinează, sora ei fiind bebeluș de câteva luni. Mama a fost sfătuită să aplice exact principiul **„cupei de dragoste”** după un comportament neadecvat. Fetița suferea de *lipsa atenției pozitive*. Fetița simțea un disconfort, o teamă datorită posibilității de a pierde dragostea mamei. Copilul mai mare care până la apariția bebelușului a fost centrul atenției mamei a fost cuprins de gelozie fiindcă mama acorda mai multă atenție surioarei. Era nevoie ca mama să explice fetei că ei nu i s-a golit „cupa de dragoste”. Mama luându-și fetița pe genunchi îmbrățișându-o i-a spus „Sora ta este prea mică și

² Rășcanu Ruxandra, *Psihologie aplicată*, Editura Universității din București, 2007, p. 23.

nu știe să spună ce dorește. Un bebeluș nu trebuie certat fiindcă urinează în chiloței. Domnișoare ca tine știu ce au de făcut! Te rog, ca de acum înainte tu să mă atenționezi când sora ta murdărește chiloțelul și să mă ajuți s-o schimb. Când mai crește puțin, amândouă o s-o învățăm și pe ea să folosească toaleta. S-a umplut „cupa cu dragoste?” A fost bine venită atitudinea mamei sale și a contribuit la rezolvare pozitivă a comportamentului fetei în timpul perioadei de acomodare la noua situație. Povestea nu s-a terminat aici. Într-o zi, mama fiind obosită a vorbit urât cu amândouă fetele. Cea ajunsă în faza de preșcolaritate, cu prezență de spirit i-a spus mamei:

– Mamă, mamă știu ce ai?

Mama a privit-o mirată, apoi a adăugat:

– Știi!?

– Da. „Cupa ta de dragoste” este goală.

Fetița a sărit în brațele mamei și a sărutat-o pe obraz strângând-o tare, tare.

Fiecare părinte să încerce „principiul cupei de dragoste”. Este știut și generic acceptat că de la vârste mici, bebelușul, copilul are nevoie de atenție pozitivă.

În primă instanță familia răspunde trebuințelor elementare ale copilului: de protecție și afecțiune. În acest sens Paul Osterrieth preciza că: „... nici o altă instituție, oricât de calificată, nu este atât de direct sensibilă la exprimarea trebuințelor, la manifestarea slăbiciunilor sau potențialului de dezvoltare a copilului, fiindcă nici o altă instituție nu cuprinde ființe atât de legate de copil, în mod atât de direct și atât de vital ca tatăl sau mama”³. Pentru copil, familia reprezintă locul unde el *devine realmente ființă*, unde învață să cunoască adulții, să-i imite, să răspundă comenzilor acestora. Copiii mici imită imediat acțiunile, gesturile, mimica părinților, fiind atenți la reacțiile părinților și apoi își „construiesc” propriul răspuns.

„Fiindcă este un mediu mai ales afectiv, familia constituie o adevărată școală a sentimentelor; în acest fel familia modelează personalitatea în dimensiunile sale fundamentale”⁴ afirma cunoscutul autor, încă din 1973, în urma unor studii detaliate pe copii. În același timp familia este „fortăreața” care asigură apărarea copilului de agresiuni din afara lui deoarece el este un *candidat* în formarea propriilor forțe pentru apărare, pentru a se integra ulterior în viața socială.

În interiorul familiei apar veritabili „curenți afectivi”, care influențează toți membrii care o compun dar, care au evidente consecințe asupra experienței ulterioare a copilului. În acest spațiu copilul învață să se „construiască” în raport cu ceilalți, învață primele experiențe sociale și sentimentale. Ca atare, ei copiii sunt veseli, bine dispuși când atmosfera din familie este destinsă și adulții fericiți, când nevoile lor elementare sunt satisfăcute. Când copilul este trist, nefericit sau „nesuferit” ca părinte trebuie să-ți pui un semn de întrebare. Acest copil are nevoie de tandrețe, de atenție poate chiar mai mult decât copilul cu o *dispoziție pozitivă*.

Când copilul are *dispoziție negativă* ca părinte trebuie să „cercetezi” următoarele situații:

³ Osterrieth, A, Paul *Copilul și familia*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973, p. 48.

⁴ Osterrieth, A, Paul *Copilul și familia*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973, p. 107.

1. Are copilul aceeași dispoziție de acasă și la grădiniță?
2. Este aceasta o caracteristică recentă?
3. De ce se manifestă așa numai acasă? Ce-l nemulțumește, de se manifestă în acest mod?
4. Ce trebuie să fac eu, ca părinte, pentru a contribui la schimbarea dispoziției copilului?

Familia – părinții trebuie să supravegheze schimbările de comportament ale copilului. Pot constata că fiul, fiica lor sunt indispuși tocmai în zilele când ei, personal, au o indispoziție. Putem considera că micuții sunt „reflectoare” fidele ale imaginii adulților” sunt veritabile seismografe!

De obicei, între mamă și copil se stabilește o legătură afectivă puternică ce favorizează preluarea de către fiu sau fiică destul de repede și ușor a unor gesturi, mișcări, expresii faciale, cuvinte, comportamente. Ann Birch precizează că de la vârsta de 2 sau 3 ani, copilul își orientează atenția, mai ales spre fizionomiile și vocile umane. Astfel „copilul explorează fizionomia mamei în căutarea unor indicii emoționali, iar dacă mama nu se află lângă el, va încerca același lucru cu ceilalți din preajma lui”⁵.

Este bine cunoscut că bebelușii, copiii mici sunt receptivi la schimbările din jurul lor, își exprimă o emoție negativă prin țipete, prin stare de agitație, respectiv lovituri și mușcături. Părinții au datoria de a oferi copilului o **atmosferă caldă**, din punct de vedere **emoțional**. Când viața copilului este plină de emoții pozitive scad șansele ca cele negative să fie exprimate.

Indiferența afectivă a părinților, cea care seacă această „**cupă de dragoste**” a copiilor poate avea mai multe cauze:

- nepotrivirea de roluri parentale;
- imaturitatea ori indiferența afectivă;
- carențe referitoare la nevoile afective ale copilului;
- suprasolicitările profesionale;
- insuficientă disponibilitate, nepricepere pentru copiii lor.

Atitudinea „rece”, indiferentă a părinților manifestată față de copiii foarte mici afectează formarea emoțiilor, sentimentelor și atitudinilor pozitive față de adulți și ceilalți copii. Accentuând cele afirmate, un alt autor⁶ se poate afirma că: „O împlinire adecvată a nevoilor emoționale este piatra de temelie a unei educații eficiente”. Copilul trebuie să știe, să simtă că părinții lui sunt bucuroși că îl au, că pentru ei el este „giuvaierul” lor cel mai de preț.

Astfel Osterrieth⁷ preciza că „dragostea trebuie să se exprime printr-un limbaj limpede însă un limbaj care nu e alcătuit numai din cuvinte”.

Părinții pot umple „**cupa de dragoste**” a copilului prin:

- îmbrățișări tandre;
- bunăvoință;
- prin înclinarea capului în semn de apreciere pozitivă;
- prin disponibilitatea de a se juca cu el, de a-l înțelege.

⁵ Birch, Ann *Psihologia dezvoltării*, Editura Tehnică, București, 2000, p. 39.

⁶ Ross Campbell, *Educația prin iubire*, Editura Curtea Veche, București, 2001, p.16.

⁷ Paul A.Osterrieth, *Copilul și familia*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973, p. 41.

Copilul este o ființă în evoluție⁸ și reprezintă oglinda universului familial, el fiind apreciat după **modelul familial** în care se dezvoltă: tandru sau aspru, calm sau conflictual. Actul educativ al părinților este condiționat de climatul socio-afectiv din familie și de metoda educativă pe care adulții o utilizează.

Ambianța, climatul din mediul familial (prin mijloacele de care dispune) influențează în raport cu natura sa, viața afectivă global personalitatea copilului. Copilul care trăiește într-un mediu unde simte că este acceptat și iubit, învață să ofere la rândul lui dragoste, având o „cupă plină de dragoste”. Familia fiind mediul necesar dezvoltării fizice și psihice a copilului, ea îndeplinește totodată roluri formative în maturizarea copilului.

Nu toate familiile au aceeași prestație educativă; de aici și diferențele între rezultatele acțiunilor educative. În mediul familial dizarmonic este greu să se dezvolte și să crească armonios un copil, o personalitate care să-și edifice unitatea sa interioară. Menționăm că oricât de optime ar fi relațiile din familie, doar ea singură nu poate satisface nevoile de dezvoltare ale copilului.

De aceea, **instituția preșcolară** are rolul de a echilibra și compensa efectele nefavorabile ale influenței parentale. Prin intrarea copilului în grădiniță, se va întregi gama influențelor educative și a relațiilor utile dezvoltării lui. Dacă în familie mediul educațional a fost nefavorabil sau inexistent ca model, în grădiniță se poate găsi compensarea și echilibrarea cerințelor cu nevoile copilului.

Elementele definitorii ale vieții afective a copilului preșcolar

Etapă de la 3-6/7 ani din viața copilului marchează structura ca start a personalității, în devenire. Aceasta, deoarece perioada este caracterizată prin: receptivitate, sensibilitate, mobilitate, flexibilitate psihică. Influențele externe lăsă cele mai profunde urme, pe fondul cărora se constituie premisele personalității și se pun bazele „eului” cognitiv, afectiv-motivațional și volitiv- caracterial⁹.

Vârsta preșcolară este una dintre cele mai importante etape psihogenetice, prin progresele remarcabile ce se ating, pe toate planurile, în special pe palierul sentimentelor și a personalității copilului.

Credem în acord cu autori recunoscuți că procesul educativ trebuie să fie o activitate complexă de formare a unor sentimente și deprinderi sociale, în care copilul să fie tratat ca o ființă curioasă capabilă să rezolve probleme și care joacă o parte activă în propria formare. (Ann Birch, 2000). Preșcolarul se „reintegrează” în structura familiei. El recepționează atât influențele venite din partea celor care-i satisfac trebuințele, cât și pe a celorlalți membrii ai familiei în raport de care i se fixează locul și rolul lui în familie, în grup.

Unii copii trăiesc un **disconfort psihic** la intrarea în grădiniță, datorită fragilității mecanismelor de adaptare ale copilului, care „intuiește” faptul că mediul din grădiniță este necunoscut pentru el, că diferă de mediul familial. Disconfortul este cu atât mai mare cu cât părinții sunt mai indulgenți, puțin exigenți iar preșcolarul este unicul copil din familie.

O conduită de tip nonadaptativ apare la copiii între 3-4 ani care vin pentru prima dată în instituția preșcolară. Perioada de adaptare la mediul instituționalizat este mai mare la copiii care au avut relații reduse, restricționate numai la mediul familial. Cadrele didactice din grădiniță ar trebui să realizeze **anamneza** pentru a cunoaște în profunzime caracteristicile educative din

⁸ Aïvanhov Omraam Mikhaël, *O educație care începe înainte de naștere*, Editura Prosveta, tipar S.C. Lumina Tipo s.r.l., București, 2000, p. 88.

⁹ Ursula Șchiopu, Emil Verza, *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981, p. 55.

mediul familial în care trăiește copilul, acordând o mai mare atenție afectivă copilului, pentru a facilita adaptarea.

Adaptarea are un caracter neliniar și este mult influențată de discrepanța educativă dintre stilul și atmosfera din familie, uneori prea indulgentă și ceea ce este organizată din grădiniță. Procesul adaptării la mediul instituționalizat are la bază exigențe egale, de drepturi și îndatoriri, de obligații de autoservire dificile și mai numeroase decât cele din familie, impune o schimbare în stilul de viață al copilului.

Preșcolarul, trecând prin două medii de viață familie și grădiniță se adaptează treptat la amândouă, își mărește independența în conduită, favorizând maturizarea afectivă, internalizând cerințele externe asimilate prin procesul instructiv educativ, manifestate în mediul familial. Familia dobândește funcții noi pentru preșcolarul mare, devenind terenul din care se alimentează și exercită mai relaxat dimensiuni noi ale personalității lui cu o bogată încărcătură afectivă și volițională, cu o mai mare dorință de satisfacere a disponibilităților sale afective. Acest fenomen trebuie să îl aibă în vedere cadrele didactice deoarece se creează o „**distanță psihologică**” între ceea ce oferă instituția preșcolară și ceea ce ar dori preșcolarul să i se ofere.

De multe ori preșcolarul este deranjat de ceea ce contravine „adevărului său” – fenomen denumit de Piaget ca „egocentrism”¹⁰. Atenția cadrului didactic trebuie îndreptată spre **particularizarea dialogului cu fiecare copil**; cu tact, cu răbdare cu atenție, pentru a nu cauza o traumă copilului în căutarea adevărului care îl caracterizează, în fiecare etapă a maturizării sale.

Atenția preșcolarului se îndreaptă spre copiii mai mari ca el, sau mai dinamici și sociabili, care de multe ori devin modele pentru el. Intrarea copilului în grădiniță contribuie la extindere sferei relațiilor interpersonale pe verticală și orizontală. Acum evoluția copilului depinde de modul în care se realizează unitatea de cerințe dintre grădiniță și familie. Preșcolarul devine obiectul unor diverse influențe, complexe și mai bine organizate, în comparație cu cele oferite de familie.

În grădiniță se urmărește consolidarea experiențelor pozitive, ca de exemplu atitudini de respect pentru cei din jur dobândite de copil în familie, iar cadrul didactic valorizând preșcolarul îl face să se simtă iubit, încântat că are asemenea achiziții ajutându-l să le pună în valoare.

Față de ceea ce copilul a asimilat în familie, în instituția preșcolară (prin întreg procesul instructiv-educativ) se urmărește dezvoltarea de noi achiziții. Dispunând de mijloace și procedee adecvate grădinița completează și lărgeste și totodată depășește educația din familie. Anca Munteanu (1998) precizează că: „grădinița nu diminuează deloc importanța educației în familie”, exercită influențe hotărâtoare în dezvoltarea copilului, întregind și amplificând rolul părinților.

Între 3-5 ani reacțiile emoționale adesea au o pronunțată încărcătură impulsiv-explozivă. Ele sunt difuze, nediferențiate, se polarizează ușor și presupun un consum mare de energie nervoasă.

Perioada de la 5-6 ani marchează o nouă etapă în maturizarea afectivă a copilului. Emoțiile și sentimentele devin mai bogate în conținut, organizându-se în jurul unor obiecte, evenimente, persoane, locuri etc.

În perioada preșcolarității componenta emoțional – afectivă a comunicării are un rol important în stabilirea relațiilor interpersonale. Coloratura emoțională intervine puternic în realizarea gândirii fictive a preșcolarului. Copilul „trăiește” basmul, se transpune în locul și rolul personajelor, dar el nu are resurse intelectuale pentru a-și stăpâni trăirile afective, emoțiile.

Factorul afectiv la vârsta preșcolară este unul din **ingredientele** de bază ale formării relațiilor sociale, care poate într-o mare măsură să favorizeze, sau să defavorizeze stabilirea de relații

¹⁰ Anca Munteanu, *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timișoara, 1998, p. 45.

sociale. Preșcolarii timizi, neliniștiți stabilesc mai greu relații cu semenii lor, ei au nevoie de o perioadă mai mare de adaptare. Copiilor timizi trebuie să li se acorde mai multă atenție, deoarece ei tind să se izoleze și de multe ori, cu toate că simt nevoia să se apropie de ceilalți, totuși nu fac acest lucru. Ei manifestă un caracter contradictoriu care este necesar să fie cunoscut de educatorul care are în grijă grupa. Au deprinderi care le-ar permite apropierea de ceilalți, totuși nu reușesc să colaboreze cu ceilalți. O bună sociabilitate, dar reținută se observă la copiii timizi dar constanți în acțiune, care se asociază cu aceia care-i preferă în mod deosebit. Un tip de comunicare¹¹, sociabilitate instabilă se observă la copiii agresivi, certăreți, capricioși și cu fluctuație în alegerile preferențiale într-un interval relativ scurt de timp. Cearta este urmarea firească a interacțiunilor sociale dintre copii. Este perioada când predomină egocentrismul, când copiii cred că „lumea se învâрте în jurul lor”, ei nefiind în stare să se așeze în locul celui alt, motiv pentru care apare conflictul cu oricine are o părere diferită de a lui.

Copiii care sunt mai echilibrați din punct de vedere afectiv stabilesc mai ușor relații cu ceilalți copii. Acești copii sunt comunicativi, prietenoși, au spirit de cooperare și stabilesc relații reciproce cu un caracter stabil. Copiii adoră să fie ascultați, lăudați, să se arate veseli și bine dispuși. În grădiniță, cadrele didactice trebuie să asigure un climat care să influențeze pozitiv copiii.

Niciodată un dascăl nu are dreptul de a-l face pe copil părtaș la necazurile sale indiferent de intensitatea, frecvența ori importanța lor. Copiii, preșcolari nu sunt cu nimic vinovați pentru eventualele necazuri ale profesoarei lor. Sala de grupă nu trebuie să fie locul unde se „deșartă” insatisfacțiile și nemulțumirile personale ale cadrului didactic. Preșcolarii care lucrează cu bună dispoziție au deschidere spre comunicare, sunt copii ușor educabili.

„Veselia valorează tot atât cât liniștea, deoarece dă posibilitatea sufletului să-și recapete forțele”¹². Este un mare merit al cadrului didactic de a prezenta o față calmă, „deschisă”, zâmbitoare, plăcută, chiar și atunci când există probleme personale.

Tonul cald, apropiat al profesoarei din grădiniță îl face pe copil, „care are mentalitatea sa proprie și a cărei dezvoltare este guvernată de legi particulare”¹³ să se simtă prețuit, apreciat; pe când tonul rece, inhibă copilul, provoacă instabilitate afectivă.

Prin nici un gest cadrul didactic nu are dreptul profesional să intimideze copilul – **partenerul de dialog**, sau să îi impună un punct de vedere care este în dezacord total cu ritmul de dezvoltare și de înțelegere al copilului. Preșcolarul trebuie să simtă că este protejat în **instituția preșcolară** și vede în ea un **partener nu dușman**.

Toleranța, calmul cadrului didactic determină calmul preșcolarilor. Căldura afectivă, empatia, tonul cald, vesel, o anumită deschidere la orice și completată cu răbdare din partea cadrului didactic sporește admirația și încrederea copilului în adult și astfel încarcă „**cupa de dragoste**”.

BIBLIOGRAPHY

1. Aïvanhov, O, Mikhaël, *O educație care începe înainte de naștere*, colecția „Izvor”, Editura Prosveta, tipar S.C. Lumina Tipo s.r.l., București, 2000.

¹¹ Ruxandra Rășcanu, *Psihologie și comunicare*, Editura Universității din București, 2003, p. 19.

¹² Rodica Brate, *NU-DA Cum devii dascăl de excelență*, Editura Magister, Sibiu, 2007, p. 33.

¹³ Norbert Sillamy, *Dicționar de psihologie*, Editura Univers, 2000, p. 72.

2. Birch, Ann, *Psihologia dezvoltării*, Editura Tehnică, București, 2000.
3. Brate, Rodica, *NU-DA Cum devii dascăl de excelență*, Editura Magister, Sibiu, 2007.
4. Champbell, Ross, *Educația prin iubire*, Editura Curtea veche, București, 2001.
5. Munteanu, Anca, *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timișoara, 1998.
6. Osterrieth, Paul, A. *Copilul și familia*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
7. Rășcanu, Ruxandra, *Psihologie și comunicare*, Editura Universității din București, 2003.
8. Rășcanu, Ruxandra, *Psihologie aplicată*, Editura Universității din București, 2007.
9. Salomé, Jacques, *Mami, tati, mă auzi?*, Editura Curtea veche, București, 2003.
10. Sillamy, Norbert, (Larousse), *Dicționar de psihologie*, Editura Univers, 2000.
11. Șchiopu, Ursula ; Verza Emil, *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981.